

**Рішення спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії**

Здобувачка ступеня доктора філософії Юлія МАРШУК, 1995 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила у 2018 році Національний університет «Одеська юридична академія», здобула кваліфікацію: ступінь вищої освіти магістр, спеціальність «Право», працює адвокатом, виконала акредитовану освітньо-наукову програму Національного університету «Одеська юридична академія», Міністерства освіти і науки України, м. Одеса (ОП 37284 Право (081 Право)).

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Національного університету «Одеська юридична академія», Міністерства освіти і науки України, м. Одеса, від 20.05.2025 року № 1332-10, у складі:

Голови разової Ірини ДАВИДОВОЇ, д.ю.н., професора, професора спеціалізованої кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Рецензентів: Оксани САФОНЧИК, д.ю.н., професора, професора кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Наталії БААДЖИ, к.ю.н., доцента, доцента кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції Національного університету «Одеська юридична академія»;

Офіційних опонентів: Романа МАЙДАНИКА, д.ю.н., професора, академіка АПРн України, професора кафедри цивільного процесу Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Галини АНІКІНОЇ, к.ю.н., доцента, професора кафедри приватного права Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова,

на засіданні «30» червня 2025 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» Юлії МАРШУК на підставі публічного захисту дисертації «Реалізація суб'єктивного цивільного права на здоров'я» за спеціальністю 081 «Право».

Дисертацію виконано в Національному університеті «Одеська юридична академія», Міністерства освіти і науки України, м. Одеса.

Науковий керівник – Євген ХАРИТОНОВ, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія».

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що представлене дисертаційне дослідження є першим у вітчизняній науці цивільного права спеціальним дослідженням реалізації суб'єктивного цивільного права на здоров'я, з урахуванням особливостей обумовлених дією спеціальних правових режимів.

У результаті здійсненого дослідження одержано такі результати, що мають наукову новизну:

уперше:

визначено право на здоров'я в об'єктивному (сукупність загальнообов'язкових правил та норм, якими визначено здатність (можливість) фізичної особи на власний розсуд користуватися та, у певних випадках, розпоряджатися власним здоров'ям, яка не завдає шкоди праву на здоров'я інших осіб та не перешкоджає у його користуванні) та суб'єктивному (здатність (вид та міра можливої поведінки) фізичної особи на власний розсуд користуватися та, у певних випадках, розпоряджатися власним здоров'ям з метою задоволення власних інтересів, що забезпечується нормами права та юридичними обов'язками інших учасників цивільних відносин) сенсах;

виокремлено ознаки здоров'я як правової категорії, зокрема індивідуальність, змінюваність (динамічність), схильність до впливу зовнішніх факторів;

обґрунтовано необхідність зарахування до активних правоможностей суб'єктивного цивільного права на здоров'я двох складових – використання та розпорядження, змістовне наповнення яких здійснюється з урахуванням специфічних рис здоров'я як особистого немайнового блага та суб'єктивного цивільного права на здоров'я;

визначено, що не всі права, які стосуються або пов'язані із здоров'ям як особистим немайновим благом, що охороняється цивільним законодавством, охоплюються змістом права на здоров'я;

охарактеризовано цивільні правовідносини, у яких реалізується суб'єктивне цивільне право на здоров'я (є немайновими та можуть бути абсолютними (загальними, абстрактними) та відносними (конкретними), регулятивними та охоронними, диспозитивними та імперативними);

виокремлено та охарактеризовано загальні та спеціальні обмеження суб'єктивного цивільного права на здоров'я;

досліджено особливості законодавчого регулювання та реалізації суб'єктивного цивільного права на здоров'я в умовах дії спеціальних правових режимів (антитерористичної операції/операції об'єднаних сил; надзвичайної ситуації; надзвичайного стану; воєнного стану);

визначено особливості забезпечення реалізації суб'єктивного цивільного права на здоров'я в «сірій зоні» та на тимчасово окупованій території;

удосконалено:

наукові положення щодо охоплення конвенційними правами, гарантованими Конвенцією, права на здоров'я;

тези щодо розмежування права на охорону здоров'я та права на здоров'я у законодавстві ЄС;

наукові підходи до визначення регулятивної спрямованості цивільного законодавства щодо права на здоров'я;

наукові положення стосовно характеристики цивільних правовідносин, у яких здійснюється суб'єктивне цивільне право на здоров'я;

співвідношення меж здійснення суб'єктивних цивільних прав (є законодавчо встановленими внутрішніми межами здійснення суб'єктивних цивільних прав) та обмежень суб'єктивних цивільних прав (є законодавчо допустимими зовнішніми факторами здійснення суб'єктивних цивільних прав);

набули подальшого розвитку:

наукові підходи до поділу звичайних (некодифікованих) законів в частині законодавчого регулювання здоров'я та права на здоров'я;

тези стосовно законодавчого (позитивістського) закріплення цивільних прав та обов'язків осіб;

виокремлення у структурі суб'єктивного цивільного права на здоров'я активних та негативних правоможностей;

наукові положення щодо віднесення до активних правоможностей суб'єктивного цивільного права на здоров'я використання та розпорядження;

заперечення позиції, відповідно до якої право на здоров'я знаходиться у стані постійної, безперервної реалізації;

запропоновано внесення змін і доповнень до законодавства та проєктів законів, які перебувають на розгляді ВРУ.

Дисертація виконана українською мовою. За змістом дисертація відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою КМУ від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами), Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом МОН України від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про

присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами).

Здобувачка має 10 наукових публікацій, у тому числі 4 статті, опубліковані у наукових періодичних фахових виданнях категорії «Б», перелік яких затверджено МОН України, 5 тез доповідей на наукових та науково-практичних конференціях та 1 розділ колективної монографії:

1. Маршук Ю.С. Суб'єктивне цивільне право на здоров'я: нормативний зріз. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2023. № 4. С. 32-39. DOI <https://doi.org/10.32782/39221515>.

2. Маршук Ю.С. Об'єктивне та суб'єктивне цивільне право на здоров'я: теоретико-правовий аналіз. *Часопис цивілістики*. 2023. Вип. 51. С. 24-28. DOI <https://doi.org/10.32782/chc.v051.2023.4>.

3. Маршук Ю.С. Реалізація права на здоров'я в умовах спеціальних правових режимів в Україні. *Часопис цивілістики*. 2024. Вип. 53. С. 28-33. DOI <https://doi.org/10.32782/chc.v053.2024.5>.

4. Маршук Ю.С. Теоретичні підходи до структури права на здоров'я у цивілістичній доктрині. *Право і суспільство*. 2024. № 6. С. 54-62 DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.6.9>

У дискусії взяли участь голова, рецензенти, офіційні опоненти та висловили свої зауваження:

Ірина ДАВИДОВА, д.ю.н., професор, професор кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія», зазначила, що багато вже говорили про новизну, про актуальність, комплексний підхід тощо, проте відзначила, що з усіма позиціями погоджується, водночас сказала, що роботу Юлії Сергіївни читали неодноразово, коли вона почала цікавитися даною темою та подавала вже деякі розділи на ознайомлення, потім – чорновий варіант роботи, що завжди є цікавим, новим. Враховуючи активну участь в наукових конференціях, особисті виступи, кафедра занурювалася в цю тему і приходило розуміння, що це не просто цікаво, а наскільки людина цікавиться та «горить» ідеєю, відзначила впевненість та відстоювання своїх позицій дисертанткою, висловила сподівання, що це залишиться зі здобувачкою протягом усього життя. Підтримала Оксану Іванівну щодо необхідності видання монографії, оскільки роботу читають не всі, а дійсно дисертація містить такі підходи та ідеї, які треба більшій кількості людей побачити, почути. Вказала, що зловила себе на такій думці, що майже у всіх пролунало, що: «Є COVID, проте наразі війна», так, це наші реалії, відзначила, що була дуже вражена, коли за кордоном, де немає війни, досить тривають обмеження COVID: якісь

дрібниці – в таксі не більше 3-х людей, наприклад, мати, батько та дві дитини не можуть поїхати, бо обмеження, підвела до того, що наш воєнний стан виключив COVID, навіть якщо він є, проте він впливає і впливає не лише в межах українського законодавства, права, здоров'я – а взагалі глобально впливає. Вказала, що такі моменти кидаються іноді в очі, коли наші реалії не зовсім співпадають з реаліями інших країн. Висловила думку, що це був досить потужний і цікавий захист, дуже ґрунтовні відповіді на запитання. Висловила слова підтримки і зазначила, що буде голосувати за присудження

Оксана САФОНЧИК, д.ю.н., професор, професор кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія», критичні зауваження та дискусійні положення виклала в письмовій формі у наданій рецензії та оголосила під час виступу, у дискусії зазначила, що тема, яку обрала дисертантка, дуже цікава, актуальна та безумовно останніми десятиліттями показує, що правова реальність значно змінилася під впливом певних надзвичайних факторів – COVID, воєнний стан, розвитку цифрових технологій та інших викликів. Констатувала, що тема дуже цікава, висловила думку, що їй дуже сподобалося як дисертантка трималася, як вона впевнено відповідала на питання, як вона доводила свої висновки, пропозиції, з якою це було впевненістю, що свідчить про те, наскільки вона розуміється на цьому матеріалі та дійсно є багато питань, які визначені, вирішені, але й враховуючи те, що на сьогодні триває процес рекодифікації цивільного законодавства, є питання, які потребують додаткового уточнення та врегулювання, тому, беручи до уваги такий інтерес здобувачки до цієї теми, висловила надію, що можна не зупинятися, а проводити подальше наукове дослідження, зробити якусь монографію, тому що це буде цікаво не лише для правознавців, але й для пересічних громадян – всіх, хто цікавиться проблемами здійснення та реалізації права на здоров'я. Підвела підсумок, що буде підтримувати Юлію Сергіївну щодо присудження їй ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Наталія БААДЖИ, к.ю.н., доцент, доцент кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції Національного університету «Одеська юридична академія», критичні зауваження та дискусійні положення виклала в письмовій формі у наданій рецензії та оголосила під час виступу, у дискусії зазначила, що право на здоров'я є одним із ключових особистих немайнових благ людини і захист та самореалізація якого безпосередньо впливає на рівень соціального благополуччя та безпеки громадян, тому це дійсно є актуальною темою дисертації. В цілому оцінюючи роботу, зазначила, що робота, подана на захист, представляє собою завершене самостійне дослідження як для науки

цивільного права, так і для практики. Констатувала, що так само підтримує дисертантку, думку колег та голосуватиме за присудження ступеня.

Роман МАЙДАНИК, д.ю.н., професор, академік АПРи України, професор кафедри цивільного процесу Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, критичні зауваження та дискусійні положення виклав в письмовій формі у наданому відгуку та оголосив під час виступу, у дискусії зазначив, що всі присутні мали можливість заслухати як дисертантку, так і всіх членів разової спецради, на основі якого зробив загальний висновок, що дисертантка належно обґрунтувала наукові висновки, які мають належний рівень наукової новизни, зокрема, звернув увагу на те, що це новий підхід, коли мова йде про право на здоров'я саме як суб'єктивне цивільне право, підкреслив, що методологія, яку використала дисертантка, цілком відповідає класичним підходам, пов'язаним із суб'єктивним цивільним правом, при цьому зауважив, що здобувачка пояснила досить переконливо специфіку об'єкта цього суб'єктивного права, з урахуванням цього у переліку повноважень чи правоможностей, по-друге, позитивно оцінив прагнення дисертантки пояснити те, що права на здоров'я є єдиним з точки зору пов'язаних зі здоров'ям об'єктом цивільних прав. Зауважив, що єдине, що викликає не те, що сумнів, а відкритим залишилось питання – загальне розуміння в цивільному кодексі правової природи особистих немайнових прав, які традиційно вважаються абсолютними цивільними правами, тоді як дисертантка говорить про, по суті, про такий універсальний підхід до суб'єктивного права, що воно може бути і абсолютним, і відносним тощо – в цій частині звернув увагу, що потребує на майбутнє опрацювання дисертанткою питань, пов'язаних з цим, навіть, коли порушується право, по суті, це ж не означає, що воно перетворюється на відносне право, тобто зазначив, що це питання залишається відкритим, тому що ми змушені будемо по-іншому розуміти систему цивільних прав, а саме – особистих немайнових прав, які традиційно поряд з речовими правами становлять систему абсолютних прав, адже, коли навіть порушується право власності, чи обмежується речове право – воно ж не стає від цього відносним, для таких цілей саме і використовуються інші правові конструкції, інші суб'єктивні права, які створені саме для цих чітко визначених за суб'єктом складом правовідносин: кредитор, боржник тощо. Підкреслив, що дуже позитивно підтримує підхід дисертантки з приводу її розуміння автономності та концепції автономності з приводу функціонального призначення національного права по відношенню до тих конструкцій, які створені ЄСПЛ, по-третє, зазначив, що з великим інтересом слухав позицію дисертантки, пов'язану з балансом інтересів, але водночас для офіційного опонента

залишилось відкритим питання, що все ж таки намагаються всі традиційно розділити на публічне та приватне право, коли йде мова про охорону здоров'я, про так зване публічне право на охорону здоров'я, вказав, що він не певен в тому, що законодавець виходив із суто публічного розуміння чи сфери дії, коли використовував термін «охорона здоров'я», але водночас підкреслив, що вказана ідея має право на життя, хоча це триваюча дискусія. Повернувся до першого зробленого висновку, що задоволений представленою дисертацією, як вона обґрунтовувалася, як дисертантка відповідала на зауваження, вказав, що багато чого для себе нового дізнався і висловив слова подяки, що Маршук Юлія – впевнений через свої висновки, досвід захисту, науковець. Висловив слова підтримки і висловив думку, що підтримка здобувачки – правильний крок, а голосування щодо присвоєння відповідного належного ступеня – правильне.

Галина АНІКІНА, к.ю.н., доцент, професор кафедри приватного права Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, критичні зауваження та дискусійні положення виклала в письмовій формі у наданому відгуку та оголосила під час виступу, у дискусії зазначила, що підтверджує те, що ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації та наукової новизни в цілому відповідають вимогам, що ставляться до даного виду робіт. Закцентувала увагу на тому, що в дисертаційному дослідженні, а також у публікаціях Юлії Сергіївни, які оприлюднено в результаті наукової роботи, не виявлено порушення академічної доброчесності, академічного плагіату, самоплагіату та виклад матеріалу здійснюється з дотриманням законодавства України у сфері правової охорони авторського права. Підкреслила те, на скільки впевнено трималася дисертантка, на скільки вона аргументовано надавала відповіді на кожне зауваження, навіть на такі висловлення, які мали місце, що дисертантка декілька разів вказувала на тому, що вона саме наполягає саме на своїй позиції та навіть висловлювати якісь заперечення було не зовсім зручним, тому це показує таку впевненість дисертантки в результатах своєї роботи, в опрацюванні значної кількості літератури, що вона дійсно «горить» цією темою, що вона не просто писала дисертаційне дослідження для того, щоб здобути такий ступінь, а дійсно хотіла внести свій власний внесок у науку цивільного права. Висловила слова підтримки думці пана Романа та зазначила, що буде також голосувати «за».

Результати відкритого голосування:

«За» - 5 членів ради;

«Проти» - немає.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Юлії МАРШУК ступінь доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова
разової спеціалізованої вченої ради

 Ірина ДАВИДОВА